

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

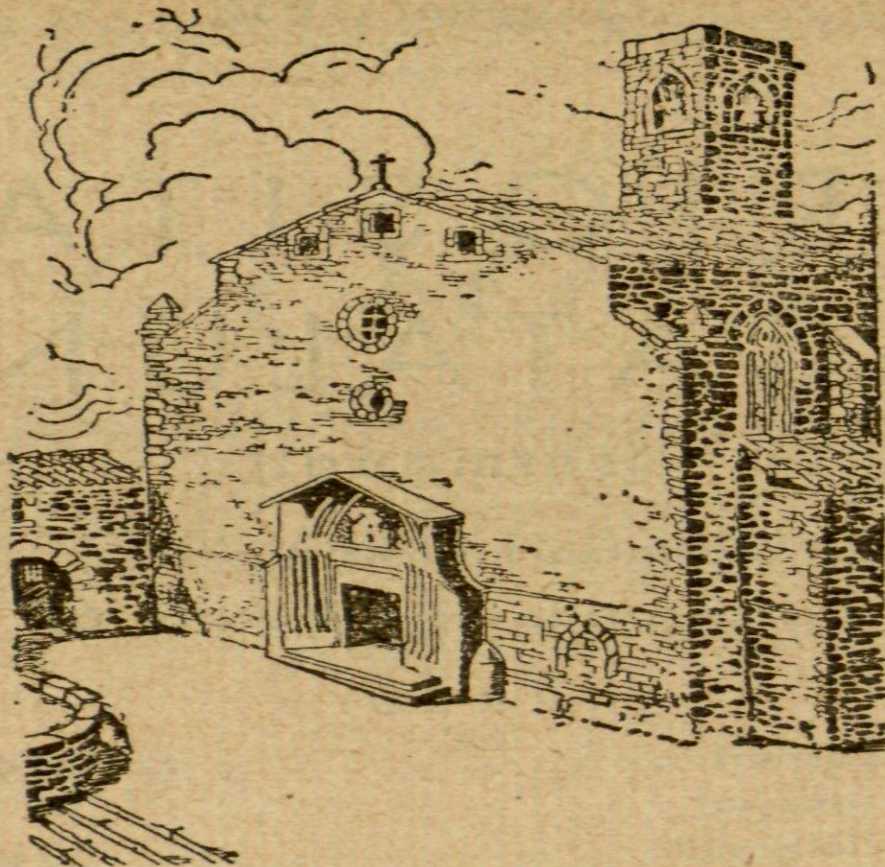
P R E U :

Número corrent	20 cèntims.
Número atrassat	30 »
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

La Misteriosa Llum de Manresa, pàg. 2.
— Gràfics, pàg. 3. — Pont d'Armentera,
pàg. 6. — Cançons populars, pàg. 7. —
Catalans notables, pàg. 9. — Folklore de
la Pagesia, pàg. 11. — Notra premsa,
pàg. 14. — Aforismes, pàg. 15. — Fets
històrics, pàg. 16. — Antologia poètica,
pàg. 18. — Monument a Bonaventura
Carles Aribau, pàg. 20. — Pàgines festi-
ves, pàgs. 21-22. — Endevinalles, pàgina
23. — Gràfic, pàg. 24. — Oda a Barce-
lona, pàg. 25.

L'església dels Pares Carmelitans (avui parroquial de Nostra Senyora del Carme) a la qual vingué, procedent de Montserrat, la Misteriosa Llum.

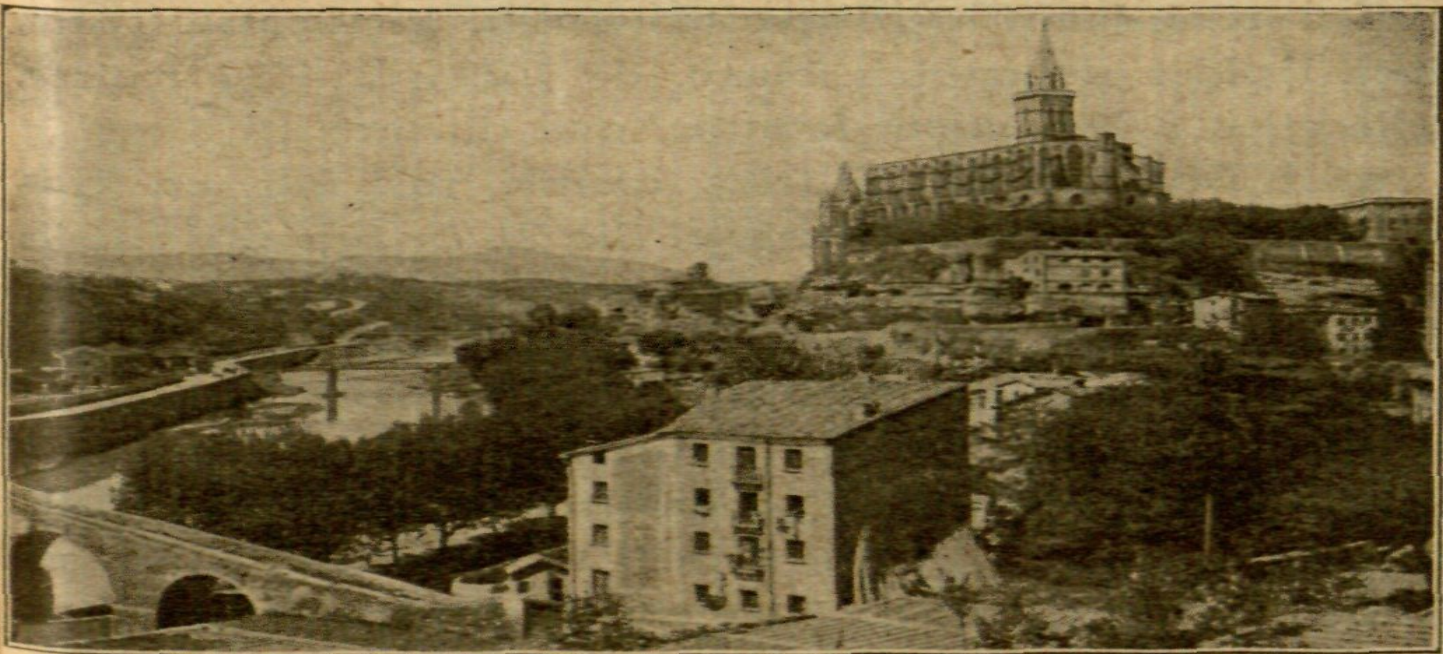
La Misteriosa Llum de Manresa

La ciutat de Manresa sofria un interdicte amb el bisbe de Vic, respecte a la continuació d'una conducció d'aigua, i segons conten, per a demostrar Déu la innocència dels manresans, de la veïna muntanya de Montserrat vingué una estrella o llum que, entrant per una finestra del convent de Pares Carmelitans de Manresa, el més antic d'aquesta ciutat i fundat en 1308, va dividir-se en tres raigs, separació que succeí altres dues vegades, de manera que amb això es va tenir com una clara significació de l'august misteri de la Santíssima Trinitat.

El document històric en què es recolza la Llum, és la sabuda nòtulla del notari Pere de Bellsolà, avui desapareguda, copiada, però, en el Llibre de la Confraria de la

Manresa. - Plaça de l'Olm.

Manresa. - La Seu i el riu Cardoner.

Santíssima Trinitat. Aquesta circumstància, i per tractar-se d'un fet meravellós i sobrenatural, ha fet que modernament sigui mirada amb recel. ¿No fóra una adulteració més o menys extensa d'un fet que més aviat pertany a la tradició que a la història? Potser la fantasia ha elevat a la categoria de transcendental, una llegenda sense fonament històric. El cèlebre P. Villanueva, en la seva obra *Viaje literario a las iglesias de España*, vol. VII, carta LVI, fa constar que l'esmentat fet, no és verídic.

Modernament, a l'any 1933, vista la discussió entaulada a Manresa durant els anys 1931 i 1932, respecte la historicitat del cas de la "Misteriosa Llum", va nomenar-se una ponència de persones tècniques, perquè dictaminessin sobre els principals punts objecte de controvèrsia. Resumint el Dictamen direm, que deprés de vàries consideracions i apreciacions sobre l'assumpte posat a discerniment de la susdita ponència, resulta que permet agermanar la tradició amb la història.

A l'església parroquial de la Mare de Déu del Carme, de Manresa, hi ha, a la capella de la Santíssima Trinitat, com a recordança de l'aparició de la Misteriosa Llum, dues làpides de marbre blanc, de 1'20 per 0'70 metres, col·locades a les parets laterals, que diuen:

"La Divinitat una i trina creïble fou feta en gran manera al poble de Manresa, el dia 21 de febrer de 1345, quan una llum procedent de Montserrat, ofuscant la claror del sol, penetrà a aquesta església de la Verge Maria, brillant com una sola llum en la pedra angular (clau) del temple i després a la capella per avís celestial dedicada a l'augustíssima Trinitat, i al mateix temps a l'altra capella de Sant Salvador, sempre amb igual magnitud i resplendor, per primera, segona i tercera vegada, repetides alternativament, brillant ja com una sola llum, ja com a trina conjuntament".

"La campana, forçada al silenci per set anys, amb pròpia espontaneïtat el trencà. El poble tot, a l'hora de tèrcia, guiat per la Llum, puja al puig del Carme, veu, s'admira i s'alegra, i amb els càntics de l'Orde de Pares

Carmelitans lloa Déu, saluda la Regina del Carmel; deslliurat divinament de l'entredit, gaudeix de la gràcia del Bisbe.—Quan torna (anualment) la joiosa diada, la ciutat agraïda celebra gran solemnitat i el poble ofereix amb veu patriòtica un nou càntic de lloança per a manifestar les obres de Déu”.

No consta quan foren posades les làpides; segons el Rnd. Dr. Torradeflot, “sobre l’any 1850”; ni qui fou l’autor de les inscripcions fetes en llengua llatina, que acabem de transcriure.

Inserim, per a coneixement dels nostres amics, els següents

GOIGS DE LA MIRACULOUSA LLUM

que vingué de Nostra Senyora de Montserrat a la Iglesia
de Nostra Senyora del Carme
de la ciutat de Manresa, a 21 de Febrer de 1345.

Aquella llum resplendent,
tan gentil, tan clara y pura,
la Trinitat nos figura
Mysteri tan excel·lent.

Per la aigua que passaba
per las terras del Bisbat.
ab gran entredit estaba
aquesta noble ciutat;
set anys continuament
durá semblant desventura,
fins que arribá la cura
de má del Omnipotent, etc.

Poch abans que fou mitj dia,
sent lo temps clar y seré,
véren la Llum que venia,
per rescat de nostre bé;
de Montserrat certament
partí tan alta ventura,
perque la Verge procura
sempre lo bé de la gent, etc.

Estant la gent impensada
de un cas tan singular,
la Llum Santa y delicada
al Carme sen vâ entrar;
tots hi anavan corrent,
en ciutat ningú s'atura
véren la Llum en la altura
de la clau mes preeminent, etc.

Una part en gran claror
entrà dins la Trinitat,
y l'altra en Sant Salvador
de consemblant igualtat:
l'altra, sens fer moviment.

en la clau restá segura;
de sobras de gran dolsura
ploraba la demés gent. etc.

Las campanas repicaban
sens que ningú las tocás;
los frares a Deu lloaban
per tant estremisim cas;
llashoras en continent,
la Llum de nostra ventura
isque dâl, per la obertura,
restán lo poble content, etc.

Lo Bisbe, que visitava
en Sant Pons prop Sampedor,
lo gran entredit alsaba,
ohint lo cas ab fervor:
plorant molt amargament,
de genolls en terra dura,
diu; jo no vull mes rotura
ab mon poble ni ma gent, etc.

La distinció que feu,
es mirall molt verdader,
tres personas y un sol Deu;
un ser voler y poder:
¡O encubert ornament!
¡O distinció y juntural!
¡O difícil tancadura!
¡O profundo fonament!

TORNADA

Aquella Llum resplendent,
tan gentil, tan clara y pura,
la Trinitat nos figura
Mysteri tan excel·lent.

¶ Verbo Domini celi firmati sunt.

¶ El spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

OREMUS

Omnipotens æterne Deus, qui dedisti famulis tuis, in confessione veræ fidei, æterne Trinitatis gloriam agnoscere, et in potentia magestatis adorare Unitatem quæsumus; ut ejusdem fidei firmitate, ab omnibus semper muniamur adversis. Per Christum etc.

Pont d'Armentera. - Font del Portalet de baix.

Pont d'Armentera

DEL partit de Valls es destaca el Pont d'Armentera per la densitat i la qualitat de la seva vida; encara que la seva població sigui reduïda: unes mil ànimes. Vila petita en extensió, però gran en esperit. Compta amb el seu parell d'escoles, per a nois i per a noies.

Pertocant a producció industrial, té fàbriques de teixits i productes antisèptics.

La seva ruralia lleva abundor de fruits, s'hi obtenen bons vins i s'hi cullen ametlles riquíssimes. Té clapes d'horta exuberant. El bon pagès sap treballar la terra amb molt d'amor i amb rendiments no escassos.

La vida corporativa dóna mostres de la seva vitalitat, amb tendències diverses. S'hi compten, per exemple, dos Sindicats Agrícoles i dues societats de socorsos mutus, creades al mateix poble.

El seu camp és pintoresc, i bons aires. El seu veïnat és culte, educat i hospitalari.

A la voreta del mar

(El Mariner)

A la voreta del mar
n'hi ha una donzella
que en brodava un mocador
la flor més bella.
Quan ne fou a mig brodar
li manca seda;
gira els ulls envers la mar,
veu una vela;
veu venir un galió
tot vora terra;
ne veu venî un mariner
que una nau mena.

—Mariner, bon mariner:
que en porteu seda?

—De quin color la voleu,
blanca o vermella?

—Vermelleta la vull jo,
que és per la reina.

—Pugeu a dalt de la nau,
triareu d'ella.

—Ai, no!, no hi puc pujar,
no tinc moneda.
El meu pare té les claus
de l'arquimesa.

—No quedeu per diners, no,
gentil donzella;
no quedeu per diners, no,
prou fio d'ella.—

La donzella entra a la nau,
tria la seda.
Mentre va mercadejant,
la nau pren vela.
Marinê es posa a cantar
cançons novelles.
Amb el cant del mariner
s'ha dormideta,
i amb el soroll de la mar
ella es desperta.
Quan ella s'ha despertat
ja no en veu terra;
la nau és en alta mar,
pel mar navega.

—Mariner, bon mariner,
torneu-me en terra,
perquè els aires de la mar
em donen pena.

—Això sí que no ho faré,
que heu de ser meva,
set anys fa que vaig pel mar
per vós, donzella,
cent llegües dins de la mar
lluny de la terra.

—De tres germanes que som
sô la més bella,
l'una en porta vestit d'or,
l'altra de seda,
i jo, pobreta de mi,
de sargil negre.
L'una, és casada amb un duc,
l'altra, és princesa,
i jo, pobreta de mi,
sô marinera.

—No sou marinera, no;
que en sereu reina;
que jo en sóc el fill del rei
de l'Anglaterra.

Beat Francesc Gil de Federic

EL dia 22 de gener es celebra la festa del Beat Francesc Gil de Federic.

Va nèixer a Tortosa, l'any 1705; fill de la il·lustre i antiga família dels Gil de Federic, jovenet, menyspreant les vanitats mundanes, ingressà a l'Orde de Pares Predicadors de Sant Domènec, al convent de Santa Caterina de Barcelona, on va fer els estudis, admirant a tothom pel seu talent i virtuts.

Dedicat a la predicació de la doctrina cristiana, a l'edat de 28 anys, va demanar permís per a traslladar-se a les missions de Filipines, embarcant-se en 1730. Allí començà la seva tasca evangèlica, on organitzà les missions de Pangasinan.

A l'any 1735, sollicità passar a Tunkín per a convertir infidels i predicar el sant Evangeli.

Dos anys exercint el ministeri apostòlic entre aquells dissortats infidels, li valgué que el fessin presoner en 1737. Amarrat amb fortes cadenes i feixucs grillons, i sofrint tota mena de misèries i privacions amb santa resignació, el martiritzaren durant set anys, entre les infames parets d'immunda presó.

Condemnat a mort, el dia 22 de gener de 1745, als 43

anys de vida, va ésser degollat, per no voler renegar de Déu, pujant al cel beneint els seus botxins.

Tots els anys, des de la seva beatificació que tingué lloc en 1906, el poble de Tortosa, en arribar el dia 22 de gener, acudeix a la Seu a retre especial tribut de devoció al seu fill predilecte, dedicant-li solemne novena, que acaba amb el cant dels Goigs següents, als quals s'aplica la tonada general.

GOIGS

en honor del Beat Francesch Gil de Federich, mártir dominicà, fill de Tortosa.

Per la patria, que es ditxosa
gloriantse en vostre honor,
fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Deu vos tria brès de noble
y per pares bons cristians
y per naxe'l més bell poble
dels bells pobles catalans,
que una pedra tan preciosa
vol l'engast de molt valor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Vau passar la vostra infància
y primera joventut
escampant santa fragància
de civisme y de virtut
Lo capoll que ha de ser rosa
ja's conex pel bon olor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

De la mártir Catarina
dominich en el convent,
vau sentir la veu divina
que us cridava al llunyà Orient,
y exercir missió penosa
demanau al superior

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector.

No son prou les Filipines
per saciar lo vostre anhel:
si al Tunkin hi han més espines,
també està més prop del cel,
y la carn com més sangosa
més s'assembla al Redemptor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector.

Vostre zel no troba excusa
ni en mal temps ni en la salut:
si al istru lo sol abrusa,
guanya en foch vostra virtut,
si es lo gel que s'interposa,
ja'l sab fondre'l vostre ardor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Quan vos vol la malaltia
deturar be sabeu dir

que Jesús en sa agonia
al bon lladre va assistir,
y que es mal criat qui gosa
ser més bla que'l seu senyor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Los vuit anys de cauveri
son vuit anys d'apostolat:
ni cadenes van poderhi
ni butxins ni enfermetat
per guardà a la presó closa
la fornà del vostre amor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Quan la imatge de Maria
un infiel vol copejà,
deturant la massa impia
hi esteneu la vostra mà,
que es molt menos dolorosa
la ferida als dits que al cor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Més que anhel, casies delin
de morir lo que us encen,

la esperança del martiri
vos servix com d'aliment
No delera per sa esposa
ten fervent un amador

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Com un fruit madur del abre,
a la falda'l cap vos cau
Es porté un butxl, y lo sabre
que us degolla fa de clau
a vostra ànima gloriosa
pera obrirli etern tresor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Deu, bon Pare que's gloria
en honrar als seus bons fills,
al devot que en vos confia
lo defensa en los perills,
v'stra estampa prodigiosa
medicina es de valor

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector.

De Talam, Lleida y Bastera
les tercianes heu curat.
Protegiu nostra Ribera,
en les febres advocat,
feu la patria sanita
y enceneula en sant fervor.

Fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Ja que'l vostre poble's gosa
y's gloria en vostre honor,
fill insigne de Tortosa,
sigueu nostre protector

Pregueu per natros, oh benaventurat
Beat Francesch Gil de Federich,
Pera que siguessem dignes de les
promeses de Jesucrist.

ORACIÓ.

Oh Deu nostre, que vos heu dignat
glorificar la vostra Iglesia en lo martiri
del Beat Francesch: concediumos benigne
que siguessem sempre ajudats per les
oracions d'ell del qual commemorem
contents la victoria. Per Nostre Senyor
Jesucrist, Fill vostre, que en vos viu y
regna en la unitat de Deu Esprit Sant,
per tots los sigles dels sigles. Amen.
(Ab illo tempore.)

UAB

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Folklore de la Pagesia

Influència del temps

(Continuació)

A la Conca de Tremp, la rondalla tradicional dels EMMANLLEVATS, la contenen amb una petita variant: digna, per cert, d'ésser anotada.

Com en la de Romadriu, una vegada, era una pastora contenta d'haver escapat en bé de les fredorades de març, i creient-se'n salvada, ella que li diu:

Març marçot,
tant te temo a tu
com al caragol.

S'enfada el març un dia que la velleta pasturava en el cim d'una muntanya, i vet aquí que desencadena una tempesta de vent i pluja, que, caminals enllà, li féu perdre una pila de moltons i ovelles.

Veient la desfeta, què fa la pastora? Ella que es posa els quatre bestiaris que li quedaven al davall de les faldilles, i allí, a peu ferm com un altre roure muntanyol, va aguantar la tempesta fins que, asserenat el temps, va lluir l'arc de Sant Martí. Però no hi van cabre tots quatre caps de bestiar, davall de les faldilles: van quedar les cues fora; i amb el batzegar de l'aigua i de la pedra, van quedar totes pelades.

També és ben freqüent aquesta fórmula que ve a dir el mateix:

Març, marçot,
no m'has mort ovella ni borregot;
dos-cents borrecs tinc a muntanya

tots amb un pam de banya;
dues-centes ovelles a l'Urgell,
totes amb son anyell.

Ja vindrà mon pare abril
i te'n matarà més de mil.

Amb tan mal record, amb la complicitat que
l'abril presta al març, qui s'atrevirà a jugar
amb el fred d'abril? D'aquí els aforismes:

Per l'abril,
de roba ni un fil.

Que hi ha qui el diu així:

Per l'abril,
no te'n treguis fil.

I també:

A l'abril,
no me'n llevo fil;
al maig,
així com vaig.

Com la puput anuncia el bon temps:

Si el tres d'abril
la puput no ha cantat,
o és mort, o enterrat.

I ai, si neva!

Nevades a l'abril,
pedregades a l'estiu.

Per més que algú diu:

Fred per l'abril,
no et faltarà pa ni vi.

I sobretot:

Abril finat,
hivern acabat.

Encara que una dita assegura:

Que no hi ha bon maig,
que els rucs no tremolin de fred a l'estable.

I com que s'entra de seguida a l'estiu, res de
parlar de fred durant la canícula:

Sant Joan i Sant Pere
adéu, primavera.

Per tant:

Al setembre,
el mal temps
se té de tembre.

I els temporals que algun any es presenten a
darrers d'aquest mes fan dir:

Santa Tecla la tronera.

Si, contràriament, el temps va per alt:

Tramuntana per Sant Miquel,
pagesos guaiteu al cel.

O d'altra manera:

Tramuntana per Sant Miquel
tot l'any miraràs al cel;

que és indicatiu que no vindrà el sementer a l'hora.

La bonança de la tardor, generalment s'acaba
al novembre, perquè encara que faci l'ESTIUET
DE SANT MARTÍ:

De Tots Sants a Sant Andreu,
vent o pluja, o fred o neu.

Per Tots Sants,
capes i mocadors grans.

Per Sant Iscle (17 novembre)
el fred xiscla.

Per Sant Andreu,
qui no tinga capa
que en manlleu.

Però la previsió o prudència hi fa afegir:

Qui en tindrà i la deixarà
un bon burro que serà.

(Continuarà).

Facsimil de la portada del primer número.

N o s t r a P r e m s a

“IMATGES”

VA ésser un felix esdeveniment per a Catalunya l'aparició del setmanari gràfic amb el procediment del buitgravat titolat *Imatges*, el dia onze de juny de l'any 1930. Reportava l'actualitat catalana i a més a més la forastera. Era una publicació que suposava un avenç editorial i, ensems, honorava les lletres de la nostra Pàtria.

Sortia cada dimecres; la redacció i administració anaven a càrrec de la Llibreria Catalònia, que aleshores esta-

va a la Plaça de Catalunya, 17; i la impremta al carrer de Casanova, 212 i 214, de Barcelona. Constava de 24 pàgines, es venia al preu de 40 cèntims, i les seves dimensions eren de $24 \times 33\frac{1}{2}$ cm.

Degut a la vaga general que sofrí la ciutat comtal, el número corresponent al 21 novembre de 1930, va ésser de 8 pàgines i venut a 15 cèntims.

No arribà a complir el semestre de la seva existència, doncs amb el número 25, que portava la data de 25 de novembre de 1930, acabà la seva vida.

Fou una vertadera dissort que l'esmentat setmanari *Imatges* no pogués continuar la seva tasca profitosa, segurament degut a no haver estat corresposta, ni la seva labor cultural ni el seu esforç material.

A F O R I S M E S

E L B O U

Tossut com un bou.

Pacient com un bou.

Anar a pas de bou.

Tant puxen al bou,
que a la darrerria es mou.

Al bou per la banya.

Passa bou per bèstia grossa.

Cap de bou.

Ull de bou.

On aniràs, bou, que no llauris?

Montjuïc i Drassanes, tal com estava abans, sense moll ni res.

FETS HISTORICS

La batalla de Montjuïc

ESDEVINGUÉ el dia 26 de gener de 1641, a la muntanya anomenada de Montjuïc, de la ciutat de Barcelona. Gesta memorable i victoriosa per a les armes catalanes.

El 20 de gener del susdit any, es presentà a la vista de Barcelona l'exèrcit reial organitzat pel marquès de Vélez, qui després de sotmetre al seu poder diverses poblacions de Catalunya, amb crueltats i perverses accions, fou la darrera la vila de Martorell, la qual, després d'una heroica resistència, calgué abandonar, i les tropes catalanes es replegaren a Barcelona, ciutat que refusava la rendició proposada pel marquès de Vélez.

El dia 26 fou atacat el castell de Montjuïc, amb dos mil mosqueters, que aconseguiren pujar la muntanya, comandats pel comte de Tiron i don Ferran de Ribera; al pla, i a les ordres d'En Torrecusa, restaren vuit mil infants i la cavalleria del duc de Sant Jordi.

Una heroica resistència dels assetjats al castell donà temps a què la ciutat, en perill imminent de veure caure

la seva millor defensa a mans dels invasors forasters, organitzés i hi trametés reforços pel cantó de mar i per terra. Els mosqueters catalans arriben a temps a impedir la caiguda dels assetjats. Una part ben important en la victòria havia de correspondre a les dones barcelonines, segons fan constar unànimement els historiadors contemporanis.

Començat l'atac, els mosqueters catalans, parapetats dins del castell, rebien amb foc nodrit les tropes reials, causant-les moltes baixes, entre elles la del comte de Tiron; i en el pla, el de Sant Jordi era embestit per la cavalleria catalano-francesa.

La sortida arriscada d'alguns defensors del castell de Montjuïc i la valentia de l'exèrcit de socors, canvià la sort de la batalla, perquè els castellans hagueren d'abandonar la muntanya, amb fortes baixes de morts i ferits, després de nou hores de lluita. Mentre la cavalleria reial, mort el duc de Sant Jordi, anava en retirada, l'artilleria de Montjuïc desfeia els *tercios* del marquès de Torrecusa, que havien acudit en auxili dels seus companys, disposats a l'assalt de la fortalesa.

Aprofitant-se del pànic, i amb l'auxili rebut, els del castell van escometre amb fúria: els seus enemics llancen les armes i s'estimben, tot arrossegant-se uns als altres.

Aleshores, el marquès de Vélez conferí el comandament a don Joan de Garay, i tan prompte pogué reunir els *tercios* i esquadrons dispersos a Sans, se n'entornaren a Tarragona per a donar compte al rei de l'ocorregut i esperar reforços. Barcelona podia respirar alliberada, després d'aquesta victòria.

Les lliçons que es desprenen d'aquesta pàgina brillant de la història catalana, com en general dels fets d'aquell any i de tota la guerra coneguda amb el nom dels Segadors, seran sempre d'una gran actualitat.

Mimosa, flor de febrer

MIMOSA, flor de febrer,
borrissol d'or de casulla,
que arribes quan l'ametller
silenciosament s'esfulla.

Mimosa, flor de febrer,
d'un groc de noia malalta
que saps que el bon temps que ve
no t'ha de besar la galta.

Tu que duus el goig intern
que et puja per dins la soca
i el llavi fi de l'hivern
per tres branques l'esbadoca.

Tu que mires el voltant
i perquè no et trobis sola
contemples com va esclatant
alguna que altra viola.

Mimosa, tu que presums
d'havê estat la flor primera
i d'aguantar enlaire els llums
que encengué la Candelera.

Tu que les nits hivernals
t'estires i et desdelites
per haver els estels més alts
que se't tornen flors petites.

I, a voltes, has somniat,
voltada de boires blanques
que portes la immensitat
pengim-penjam per les branques.

Estarrufa un poc el cor,
tu que ets flor estarrufada,
dient que l'hivern s'ha mort
amb la darrera gebrada.

I diga'ns que el bes del sol
que les branques t'estremia
se t'ha tornat borriçol
florit de tanta alegria.

Mimosa, finor de gel
i besada tebiona
d'un sol de color de mel
que les branques t'acarona.

Encomana'ns la finor
i la teva polidesa
tu que, essent flor de fredor,
ets caliu i flama encesa.

Mimosa, flor de febrer,
que veus amb l'ànima eixuta
sota la flor d'ametller
una ametlla diminuta,

I et marceixes poc a poc
en veure que el mar s'acosta
i se't fon el color groc
com es fon l'or de la posta.

Mimosa, flor de febrer,
que tens tan curta la vida
que, en pensâ en el mes que ve,
t'esfulles esporuguida.

Si ens esfullessis del cor
l'hivern de gebre i boirina,
d'entre les flors del record
fores la flor més divina.

SALVADOR PERARNAU.

(Del volum dels "Jocs Florals de Barcelona, 1935").

Monument a Bonaventura Carles Aribau

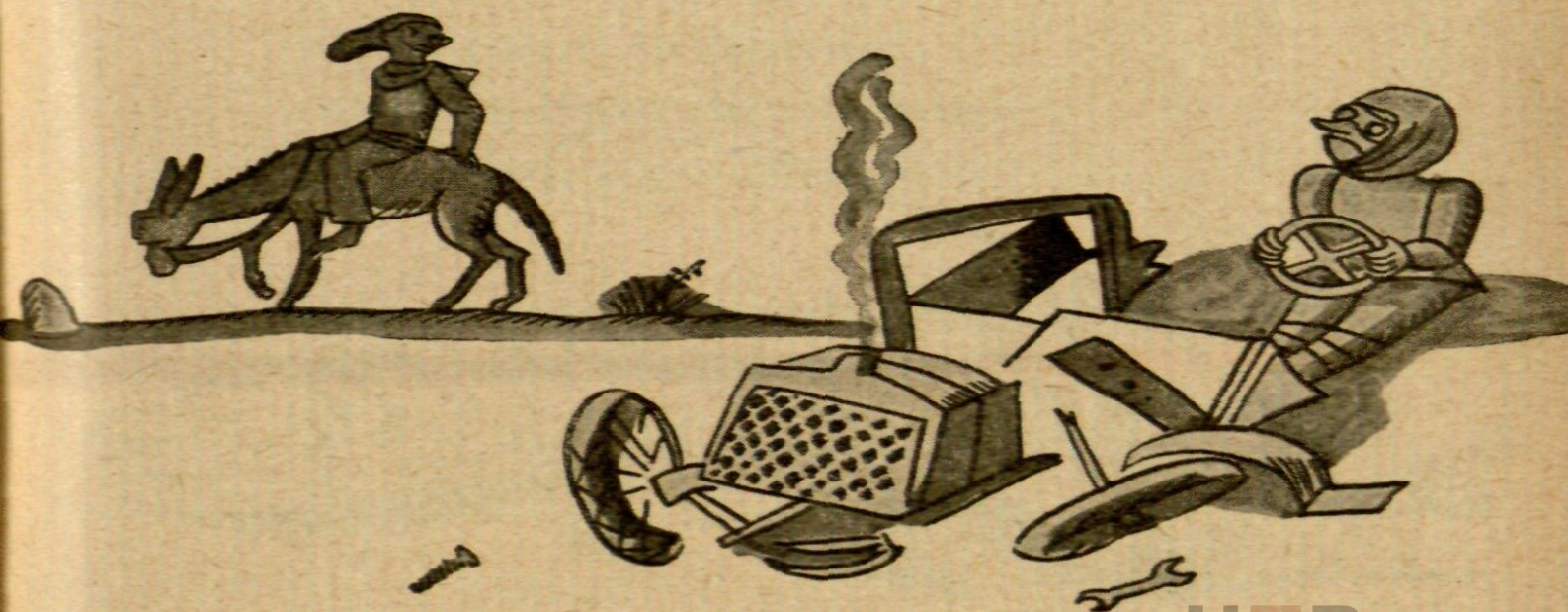
E STÀ situat al parc de Barcelona, a la terrassa més propera entrant pel carrer de Pau Iglésias, abans Princesa. El lloc de l'emplaçament és deliciós, i ens recorda amb esgarrifança l'abominable Ciutadella de Felip V, els terrenys de la qual acordà convertir en parc l'Ajuntament, l'any 1869.

D'estil senzill, però elegant, va ésser erigit per subscripció; el projecte és degut a l'arquitecte don Josep Vilaseca, i l'estàtua a l'escultor Manuel Fuxà.

Vegi's la biografia i retrat de B. C. Aribau, al primer número de CURIOSITATS DE CATALUNYA.

Menjar poc i pair bé.

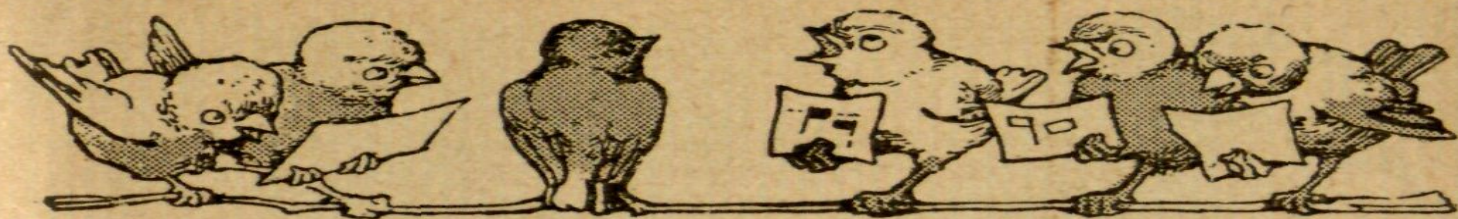
Val més el qui piula que el qui xiula.

La mel no fou feta per a la boca de l'ase.

No diguis blat que no sigui al sac.

ENDEVINALLES

UNA caixeta
tan ben requinquilladeta,
que cap requinquillador
la requinquillarà
com ella està.

(L'ou).

Una capseta blanca
que s'obre i no es tanca.

(L'ou).

Un pany sense clau
que no és negre, verd ni blau.

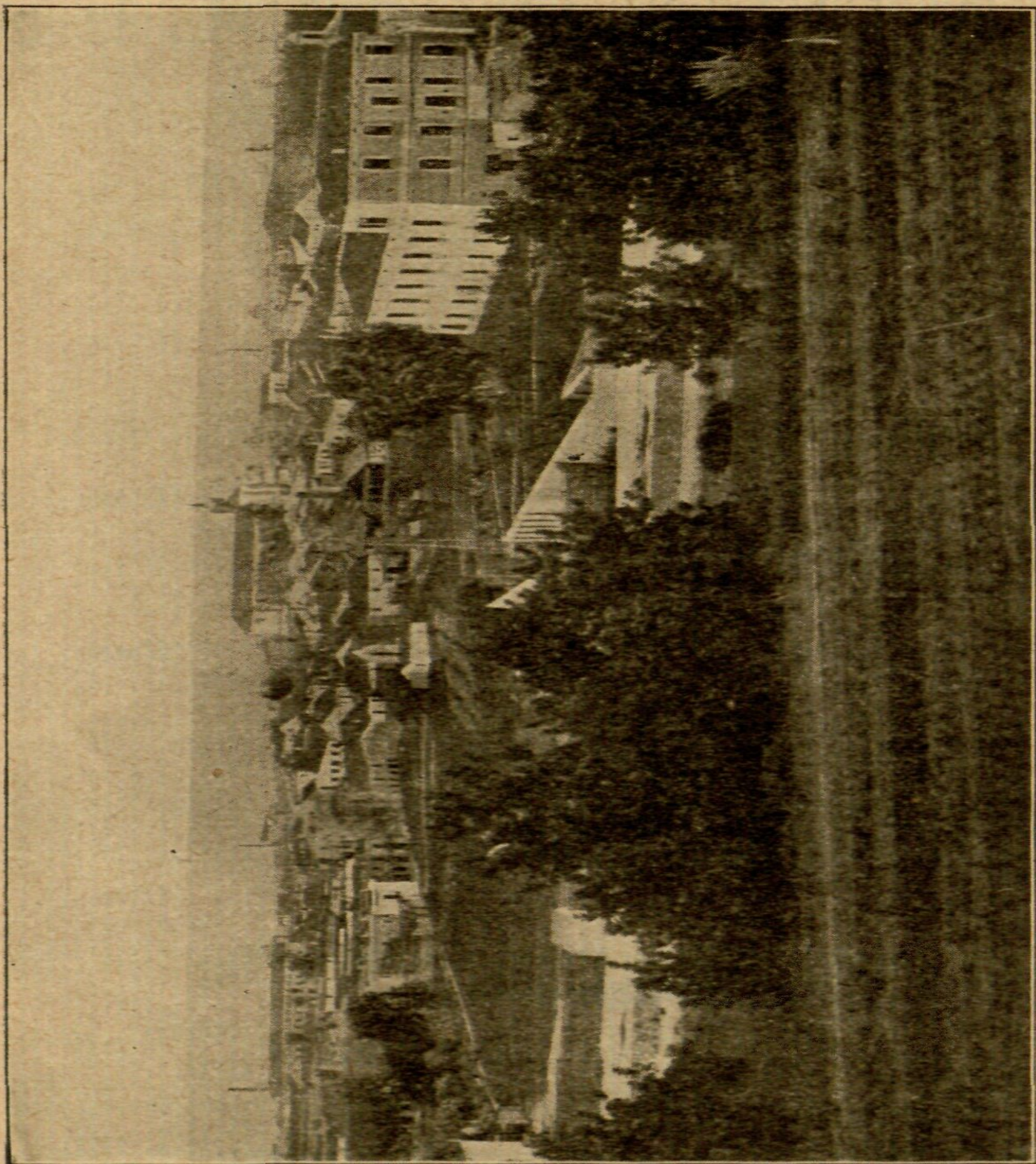
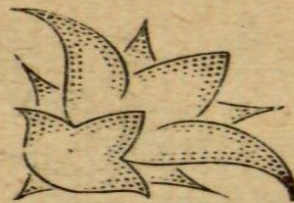
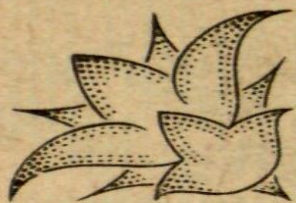
(L'ou).

Ma mare és tartamuda,
el meu pare és cantador;
vesteixo blanc de per fora
i tinc sang groga en el cor.

(L'ou).

Sóc de bèstia i no sóc bèstia
i em torno bèstia després;
si acàs m'hi torno, se'm mengen;
si no m'hi torno, també.

(L'ou).

Mataró: Vista parcial.

UAB
Biblioteca de Documentació
i Hemeroteca Catalana

Oda a Barcelona

de Mossèn Jacint Verdaguer

PUBLIQUEM avui la tan celebrada *Oda a Barcelona* de Mn. Jacint Verdaguer, ja que en el número primer de CURIOSITATS DE CATALUNYA donàrem a conèixer la de Bonaventura-Carles Aribau. En un altre número, preferentment tratarem del nostre excels poeta; però ara volem avençar la seva *Oda*, il·lustrada amb bells dibuixos de Guillem Soler.

Quan a la falda et miro de Montjuïc seguda,
m'apar veure't als braços d'Alcides gegantí,
que per guardar sa filla del seu costat nascuda,
en serra transformant-se s'hagués quedat aquí.

I al veure que traus sempre rocam de ses entranyes
per tos casals, que creixen com arbres amb saó,
apar que diga a l'ona i al cel i a les muntanyes:
Mirau-la, os de mos ossos, s'és feta gran com jo!

Perquè tes naus, que tornen amb ales d'oreneta,
vers Cap-del-Riu, en l'ombra no es vagen a estrellar
ell alça tots els vespres un far amb sa mà dreta
i per guiar-les entra de peus dintre la mar.

La mar dorm a tes plantes besant-les com vassalla
que escolta de tos llavis lo *còdic* de ses lleis,
i si li dius arrera! fa lloc a ta muralla
com si Marquets i Llances encara en fossin reis.

Al néixer amazona, de mur te coronares,
mes prompte ta creixença rompé l'estret cordó;
tres voltes te'n cenyires, tres voltes lo trencares,
per sobre el clos de pedra saltant com un lleó.

Per què lligar-te de braços amb eix cinyell de torres?
no escau a una matrona la faixa dels infants;
més val que l'enderroques d'un cop de mà i esborres;
muralles vols ciclòpics? Déu te les da més grans.

Déu te les da d'un rengle de cimes que et coronen,
gegants de la marina dels de muntanya al peu,
que fermes de l'un a l'altre les aspres mans se donen,
formant a tes espatlles un altre Pireneu.

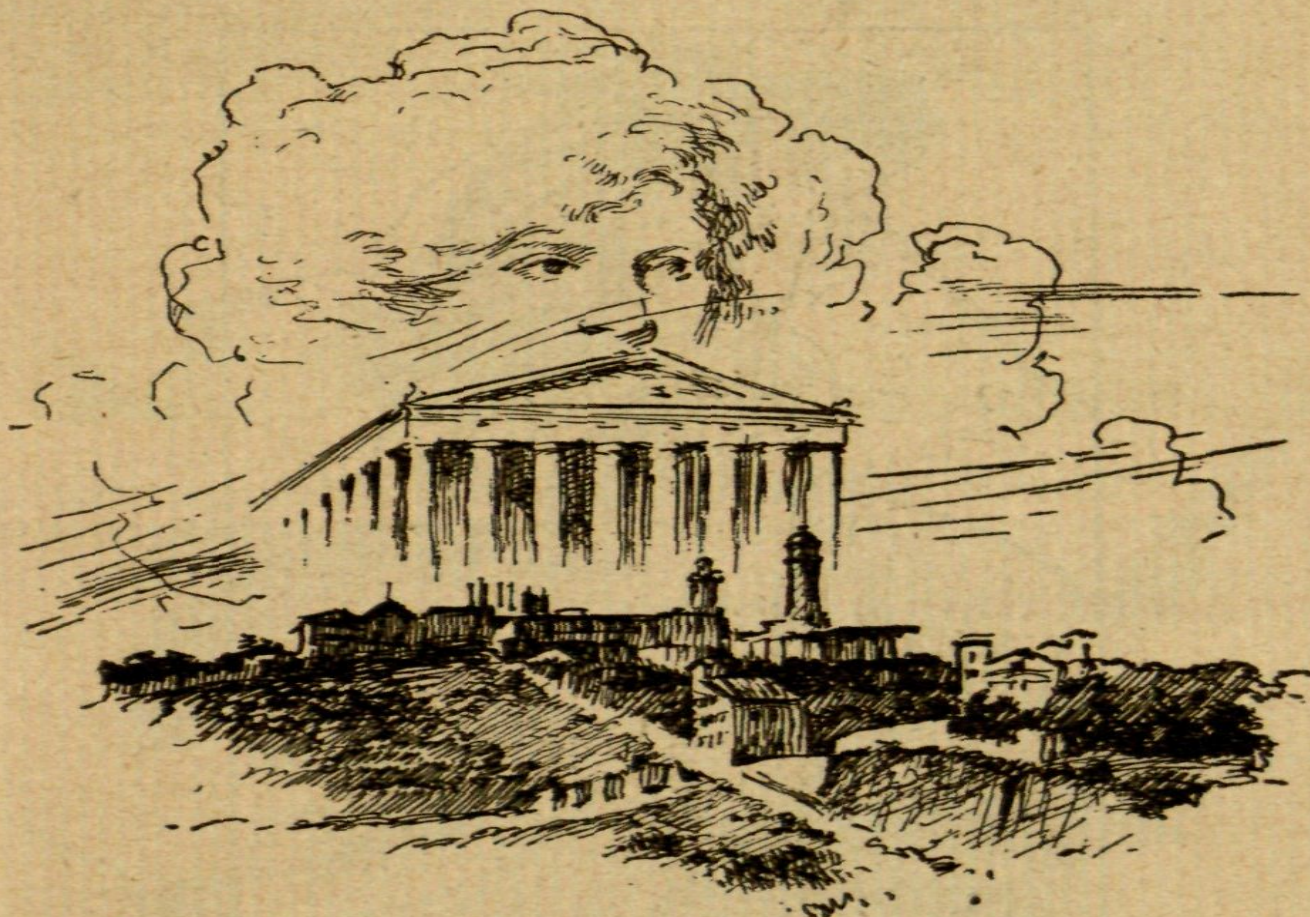
Amb Montalegre encaixa Nou-pins; amb Finestrelles,
Olorde, amb Collcerola, Carmel i Guinardons;
els llits dels rius que seguen eix mur són les portelles;
Garraf, Sant Pere Martri i Montgat, les torreons.

L'alt Tibidabo, roure que sos plansons domina,
és la superba acrópolis que vetlla la Ciutat;

l'Agut Montcada, un ferro de llança gegantina
que una nissaga d'heroes clavada allí ha deixat.

Els sien, ells, els termes eterns de tos eixamples;
dels rònecs murs a trossos fes-ne present al mar,
a on d'un port sens mida seran els braços amples
que el puguin amb sos boscos de naus empresonar.

Com tu devoren marges i camps, i es tornen pobles
els masos que et rodegen, ciutats els pagesius,
com nines vers sa mare, corrent a passos dobles;
a qui duren llurs aigües sinó a la mar, els rius?

I creixes i t'escampes: quan la planícies et manca,
t'enfiles a les costes doblant-te a llur jaient;
en totes les que et volten un barri teu s'embranca,
que, onada sobre onada, tu amunt vas empenyent.

Geganta que tos braços avui cap a les serres
estens, quan hi arribis demàs, doncs, què faràs?
faràs com eura immensa que, ja abrigant les terres,
puja a cenyir un arbre del bosc amb cada braç.

Veus a ponent estendre's un prat com d'esmaragda?
un altre Nil en forma de ses arenes d'or,
a on, si t'estreteja de Montjuïc la falda,
podrien eixamplar-se tes rendes i ton cor.

Aquelles verdes ribes florides que el sol daura,
Sant Just Desvern que ombregen els tarongers i pins,

de Valldoreix els boscos, d'Hebron i de Valldaura,
teixeixen ta futura corona de jardins.

I aqueix esbart de pobles que viuen en la costa?
són nimfes catalanes que et vénen a abraçar,
gavines blanquinoses que el vent del segle acosta
perquè amb tes ales d'àliga les portis a volar.

La Murta, un jorn, la Verge del Port, la Bonanova,
seran els temples, si ara el niu de tos amors;
els Agudells, en blanca mudant sa verda roba,
abaixaran ses testes per ser tos miradors.

Junyits besar voldrien tos peus amb ses onades,
esclaus de ta grandesa, Besós i Llobregat,
i ser de tos reductes troneres avançades
els pits de Catalunya, Montseny i Montserrat.

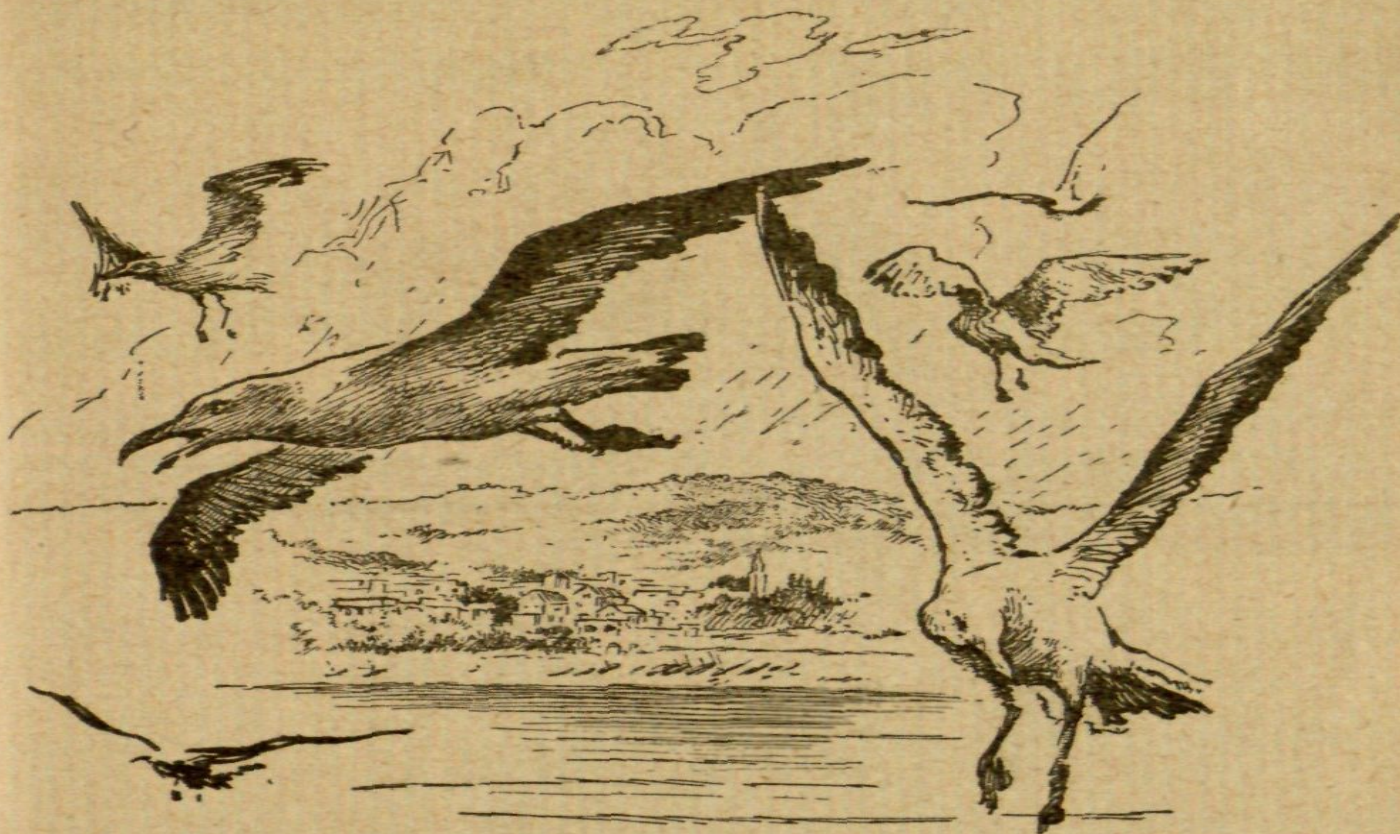
Llavors, llavors al témer que el vols per capçalera,
girant els ulls als Alps el Pireneu veí,
demanarà, eixugant-se la blanca cabellera,
si la París del Sena s'és trasplantada aquí.

—No, —respondrà ma pàtria—, de mi i la mar és filla;
d'un bes de ses onades, com Venus, m'ha nascut;
perxò totes les aigües digueren-li pubilla,
perxò totes les terres pagaren-li tribut.

Perxò da ducs a Atenes i Comtes a Provença,
i per bandera a Espanya da un tros del seu penó:
perxò ni un peix se veia dintre la mar immensa
sens dur al dors gravades les Barres d'Aragó.

Perxò fou sempre l'astre d'Orient per les Espanyes
amb una mà hi posava de Gutemberg el flam,
carrils-de-ferro amb l'altra; i un fill de ses entranyes (1)
fou qui primer va pendre per missatger el llamp.

Sos peus dintre l'escuma, son front en ple migdia,
mirau-la allà jaienta si n'és d'hermosa i gran;
apar, oh Catalunya, ton geni que somia
les glòries que passaren, les glòries que vindran.

Mirau-la: santa Eulària l'abriga amb sa bandera,
sant Jordi la defensa de l'infernai dragó,
i guia, quan rescata captius, sa nau velera,
apareixent pels aires l'Estel de Cervelló (2).

La volten de sos heroes les bèl·liques imatges,
els Ataulfos, Jofres, Borrells i Berenguers,
Ramon el de l'espasa, Ramon el dels *Usatges*
i arrossegant sa túnica de dol els Fivallers.

Per Barcelona Balmes deixà del Ter les ribes
com àliga novella quan aixecava el vol;

(1) Salvà, *Memòries de la Reial Acadèmia de Ciències* (n.º primer)

(2) Santa Maria del Socós, religiosa de l'orde de les Mercès,
fundada a Barcelona en temps de Don Jaume.

en ella trau del marbre Campeny imatges vives,
i pasta en sa paleta Fortuny la llum del sol.

D'ací Roger de Llúria sortia, al vent de glòria,
movent ses naus les ales com un esbart d'ocells;
jamai, jamai lluitaren sense cantar victòria:
sovint dugueren presos rosaris de vaixells.

Aquí Don Joan d'Austria les àncores aferra,
duent-li de Lepanto llorers; allí Colon,
tornant d'aquell viatge que duplicà la terra,
als peus dels Reis Catòlics féu rodolar un món.

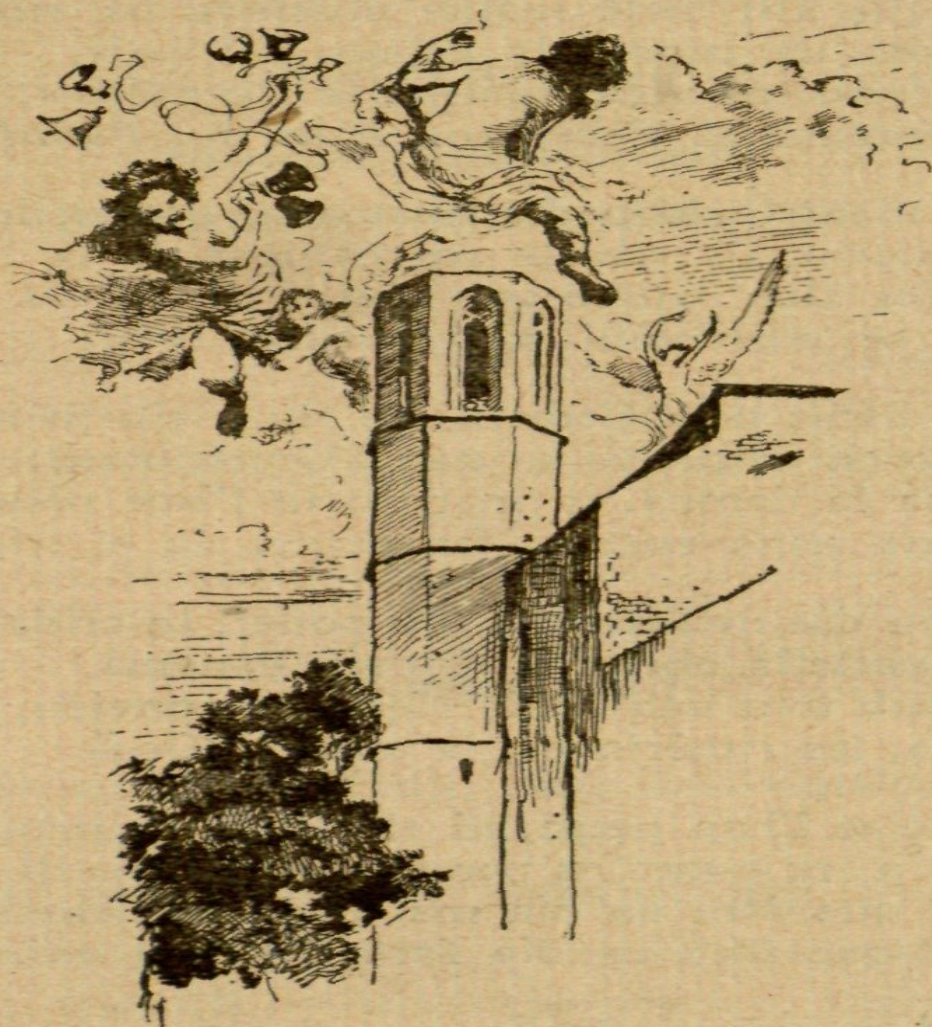
De Bellesguard li resten perfums; de les despulles
del rusc de Valldonzella, perfums i dolça mel,
Entre tallers i fàbriques té campanars i agulles,
com dits que entre boirades de fum signen el cel.

Com dos soldats que hi resten d'una legió romana,
té dues torres, guaites del seu mural antic;
i, gos de presa vora son amo, la Drassana
que per lladrar s'aixeca quan trona Montjuïc.

Pla amunt se veu Pedralbes, on s'ou la canticela
dels àngels de la terra pel cel aletejant;
i de Mar-bella vora l'espill, la Ciutadella,
per fer de jardinera ses armes trossejant.

Té a un cap Sant Pau, a l'altre Sant Pere de les Puelles,
 Santa Maria, estrella del mar, i la del Pi;
 i entre eixes flors li naixen de l'art gentils poncelles:
 jamai tanta florida s'és vista en son jardí!

Mes ai! com entre els arbres del bosc la fulla d'eura,
 el cor s'aferra als temples i monuments més vells,
 i, en hores de misteri, d'amants records s'hi abeura,
 sentint-los com conversen i conversant amb ells.

De Sant Miquel oh temple, que els Angels construïren,
 anys ha que jaus en terra dels homes oblidat,
 i encara apar que et cerquen i de dolor sospiren
 els gòtics sants de perdra de Casa la Ciutat!

Ja que han perdut per sempre tan dolça companyia,
 vegessen cara a cara Sant Just i Sant Pastor;
 Santa Agata en sa hermosa capella somriuria...;
 en cel i en terra els àngels se tenen tant amor!

Sant Jordi de l'Audiència vol veure Santa Clara;
 l'antic Palau dels Comtes enyora el del Consell;
 Oh! aterra eixa cortina de cases que separa
 l'estàtua de Don Jaume del seu reial Tinell.

En mig d'aqueixa plaça, que no tindrà segona,
les tres Columnes d'Hèrcules quan miri el viatger,
creurà veure les gràcies, per fer-te de corona,
de braços enllaçades, dansant en ton verger.

Aplica a tos nous barris aqueix immens escaire,
que al restaurar-te Amílcar-Barcino te deixà;
per eix gran pòrtic deixa passar la llum i l'aire;
la Creu res ha de témer d'un trípode pagà.

La Creu que allí Sant Jaume plantava ha vint centúries,
domina com un cedre els arbres del país,
té nius i fruits de vida, murmuris i centúries,
més pur tornant al Tàber son *Hort del Paradís*,

Amb son mantell de pedra nuat amb gòtics llaços
l'abriga, alçant als núvols sos campanars la Seu,
i com si fos Don Jaume que aixeca al cel els braços,
apar que se n'esbombi sa tronadora veu:

—Avant, ciutat dels Comtes, de riu a riu ja estesa,
avant, fins on empenya ta nau l'Omnipotent:
t'han presa la corona, la mar no te l'han presa;
del mar ets reina encara, ton ceptre és el trident.

La mar, un dia esclava del teu poder, te crida,
com dos portells obrint-te Suez i Panamà.
quiscun amb tota una India rienta te convida,
amb l'Àsia, les Amèriques, la terra i l'Oceà.

La mar no te l'han presa, ni el pla, ni la muntanya,
que s'alça a tes espatlles per fer-te de mantell,
ni eix cel que fóra un dia ma tenda de campanya,
ni eix sol que fóra un dia faró del meu vaixell;

ni el geni, aqueixa estrella que et guia, ni eixes ales
la indústria i l'art, penyores d'un bell esdevenir,
ni aqueixa dolça flaire de Caritat que exhales,
ni aqueixa fe... i un poble que creu no pot morir.

Ton cel té encara totes ses flors diamantines;
la pàtria té sos heroes, ses lires els amors;
Clemència Isaura encara de roses i englantines
fa cada primavera present als Trobadors.

El teu present esplèndid és de nous temps aurora;
tat somniant fulleja el llibre del passat;
treballa, pensa, lluita, mes creu, espera i ora,
Qui enfonsa o alça els pobles és Déu, que els ha creat—